

С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық
Медицина университеті

СӨЖ

Тақырыбы: Балалардағы гельминтоздар
(Аскаридоз, Энтеробиоз, Трихинеллез)

Орындаған: Кужабекова Ж
Тексерген: Сарбасова Ж.О.

Жоспар:

1. Кіріспе
2. Негізгі бөлім
  - Аскаридоз
  - Энтеробиоз
  - Трихинеллез
  - 3. Қорытынды
  - 4. Пайдаланылған әдебиеттер

- Гельминтоздар (грек.helmins,helminthos-іш құрты) - паразит құрттардың адаммен, жануармен және өсімдіктердің организміне еніп, көбеюі салдарынан пайда болатын ауру түрлері.
- Гельминтоздар адамда сорғыш, таспа, жұмыр т.б құрттардың паразиттік тіршілігі салдарынан пайда болады.
- Гельминтоздардың аталуы ауру туғызатын құрттардың түріне қарай. Олардың тек адамда (аскаридоз, энтеробиоз т.б), немесе адаммен малда кездесетін гельминтоздар (трихинеллез және т.б) түрлері бар.

Аскариды

Острицы

Trichinella spiralis

Trichuris trichiura

Toxocara canis

Taeniarhynchus saginatus

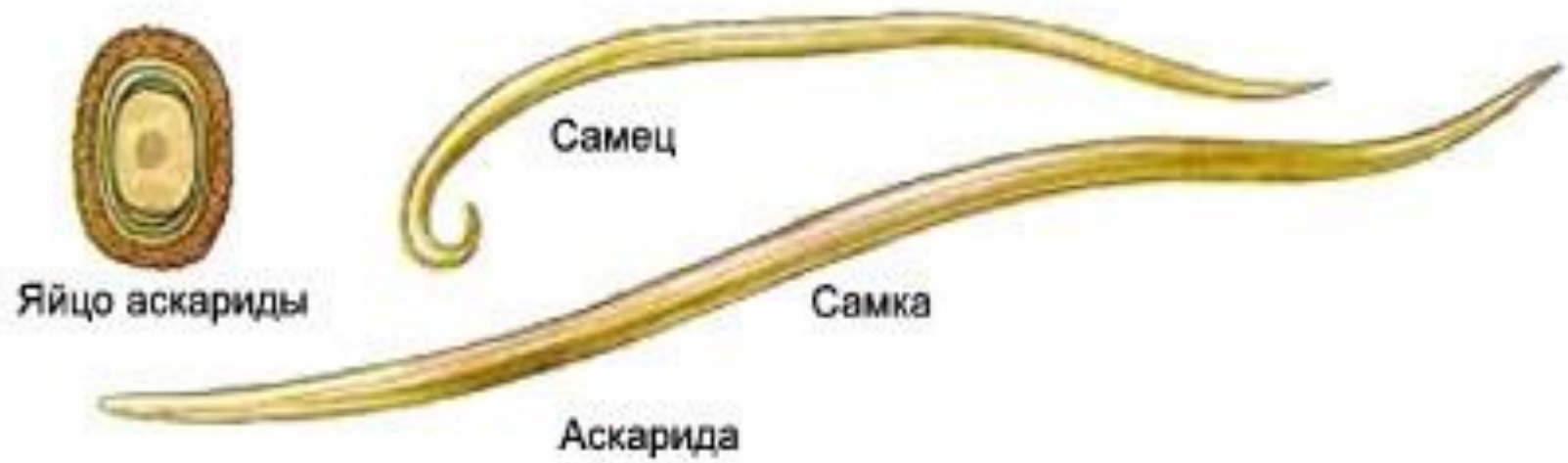
- Барлық паразитарлық құрттар 2 типке бөлінеді: геогельминттер және биогельминттер
- Геогельминттер дамуы қоршаған орта жағдайына байланысты.
- Биогельминттер міндетті түрде аралық иенің қатысуымен жүреді.

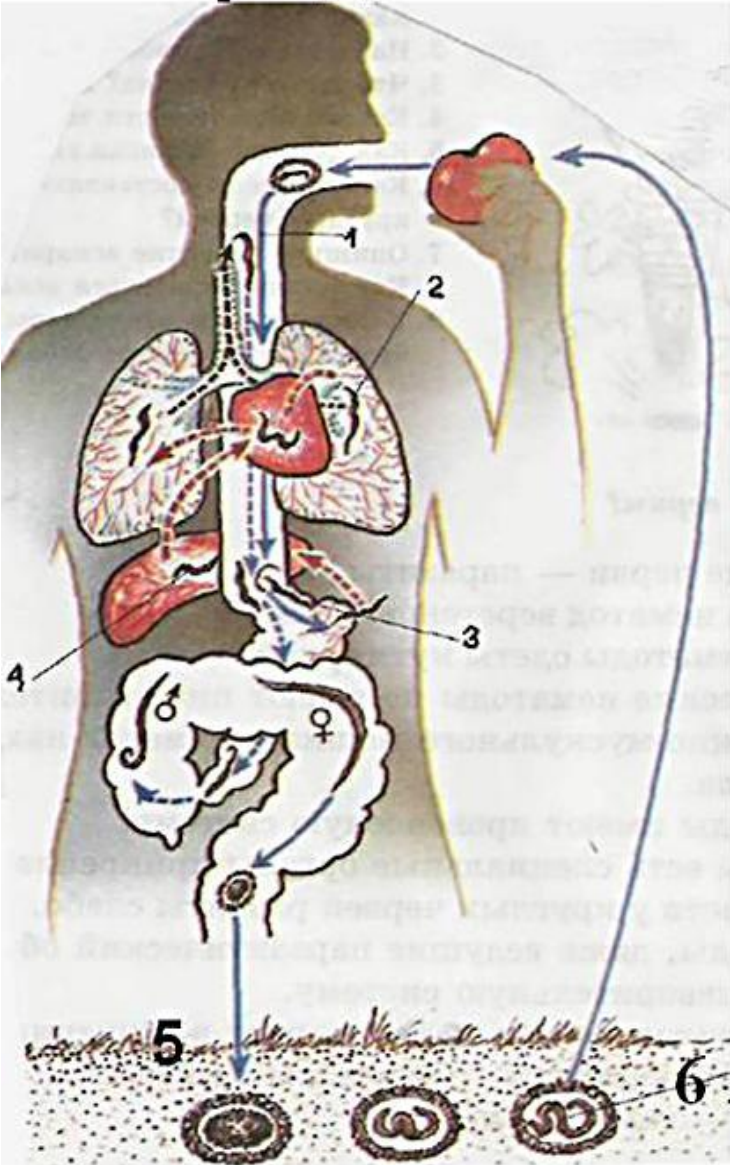
Аскарида

- **Аскаридоз** адамда кездесетін жұмыр құрт.
- Жұғу жолы –кір қол, гельминт құрты бар жуылмаған жеміс жидектер.
- Жұқтырудың жоғары қаупі жеке бас гигиенасын сақтамау, санитарлық іс-шараларды дұрыс қолданбау және адам фекалийлерін тыңайтқыш ретінде қолдану.
- Ағзаға түскен соң, жіңішке ішекте аскарид жұмыртқаларынан паразит дернәсілдері пайда болады да қанға түседі.
- Қан ағысымен паразит дернәсілдері өкпеге, бронхтар мен трахеяға таралады.
- Аскаридалардың адам ағзасында өмір сүру ұзақтығы бірнеше ай.

Цикл развития аскариды

- 1 – Попадание яиц через грязные фрукты, овощи в организм человека.
- 2 – Выход личинок (2) в кровь через стенки кишечника (3).
- 3 – Попадание личинок в разные органы (в том числе – в легкие), их воспаление(4)
- 4 – Вторичное проглатывание личинок при кашле и их попадание в кишечник.
- 5 – Половое созревание червей, образование оплодотворенных яиц. Попадание яиц в почву

- Ауру ағымы екі кезеңнен өтеді: миграционды және ішектік.
- Бірінші кезеңде қан ағымында жетілмеген аскарида құрттар болса, екінші кезеңде ауыр асқынуларға әкелетін жетілген құрттар болады.
- Аскаринд аллергені, паразитарлы аллергендердің ішіндегісінің ең мықтысы.
- Паразиттерге жауап өкпеде, теріде, конъюктива, ас-қорыту жолында пайда болады.
- Миграционды кезеңнің басты патогенездік механизмі дернәсілдердің зақымдық және паразиттердің сенсублизациялық әсері.

- Миграциялық дернәсілдердің жарақаттық әсері.
- Миграция басында дернәсілдер ұсақ болған соң, ішек қабырғасы мен өкпеде шектелген геморрагиялар болады.
- Миграция соңына таман дернәсілдер өлшемі 2 мм жетіп, альвеолалар, бронхиолалар мен бронхтарға өтіп қан кетуге әкеледі.
- Дернәсілдер жетілетін тіндердің эозинофильді қабынуы.
- Бөлінетін метаболиттер өз кезегінде иммунды бұзылыстар мен қабыну реакцияларын тудырады.
- Нәтижесінде түрлі ағзаларда екі түрлі зақымдалу жүреді.

- Дернәсілдер жетілетін тіндердің эозинофильді қабынуы.
- Бөлінетін метаболиттер өз кезегінде иммунды бұзылыстар мен қабыну реакцияларын тудырады.
- Аскаридоздың ішектік кезеңінде патогенездің механизмі аскаридалардың өлшемі 20-40 см жеткенде спираль тәрізденіп алға қозғалып, қуыстарға ұмтылу.

- Инвазия салдары ішек қабырғасының бұлшық етті қабатының гипертрофиясы, крипталар тереңдігінің азаюы, ішек құрамының химиялық қасиетінің өзгеруі, асқазан менішектің моторлы қызметінің бұзылысына әкеледі.
- Аскаридалар трипсин мен хемотрипсин ингибиторларын бөліп, қоректік заттар, ақуыз, майлардың сіңірілуін бұзады.
- Аскаридоздың ішектік кезеңінің симптоматикасы - жүрек айну, құсу, іш өту, тәбеттің төмендеуі, шаршағыштық, бас айналу, ұйқының бұзылысы мен іштің ауырсынуы.
- Аскаридоздың ішектік кезеңінің асқынулары: жетілген аскаридалардың топтасуынан-ішек өтімсіздігі, аскаридалардың ішек қабырғасын тесіп немесе реперациялық тігіс арқылы іш қуысына түсуі салдарынан-перитонит, механикалық сарғаю-құрттардың жалпы өт жолына түсуі, ұйқы без жолдарының бітелуі, асфиксия аскаридалардың жоғарғы тыныс жолдарына түсу салдарынан.

Энтеробиоз

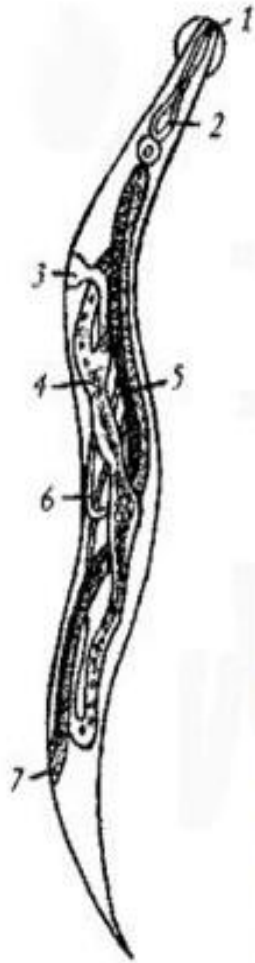
- Бұл ауру паразитарлы ұсақ құрттармен - острицалармен шақырылады.
- Қоздырғыштың өсіп, дамуы ас - қорыту жолымен шектеледі.
- Дернәсілдер жұмыртқалардан шамамен 2 аптадан кейін шығып, ересек түрлеріне дейін жетеді де іңішке ішектің төменгі және тоқ ішектің жоғарғы бөлімдерінде тіршілік етеді.
- Олардың өмір сүру ұзақтығы шамамен 100 күн, егер балаларда екіншілік жұғу болса, күндер саны ұзарады.
- Жұғудың басты себебі, жеке бас гигиенасын сақтамау. Сондықтан энтеробиозбен мектепке дейінгі мекемелерге баратын, кіші жасты балалар ауырады.

E. vermicularis
adult worms

DMR 1999

Острица

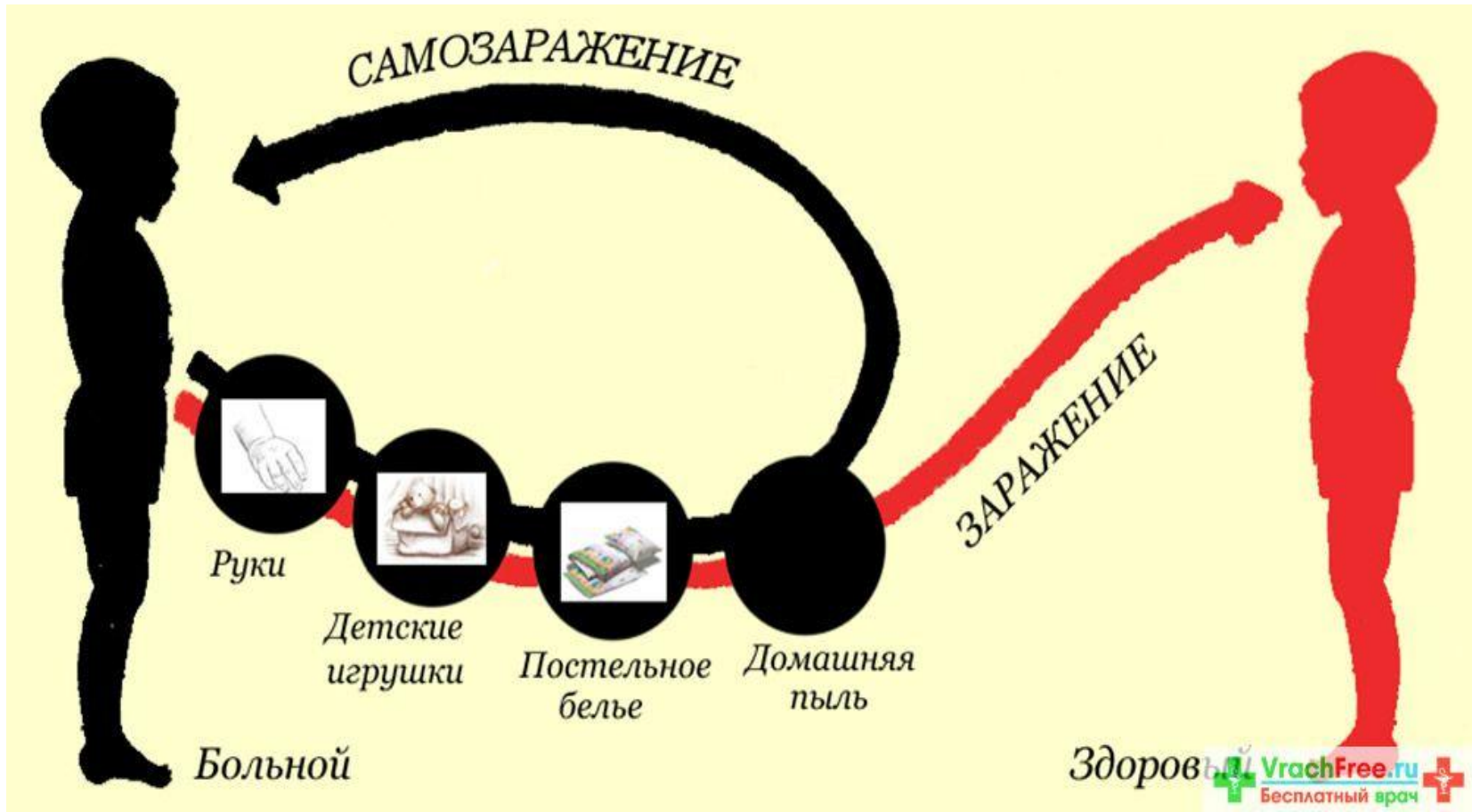

Самка острицы:
1 — рот;
2 — пищевод;
3—6 — части
половой системы;
7 — анальное
отверстие.

Острица:
взрослая особь и яйца

- Жұғу жолдары оральді кантактты тұрмыстық. Ұйқы кезінде ауруды жұқтырған адам теріні қатты қышып, қоздырғыш жұмыртқаларын қол, тырнақ астына, төсек орнына түсуіне әкеледі. Ары қарай жұмыртқалар төсек орнынан, қолдан тұрмыстық құрал-жабдықтар мен тағам өнімдеріне түседі.

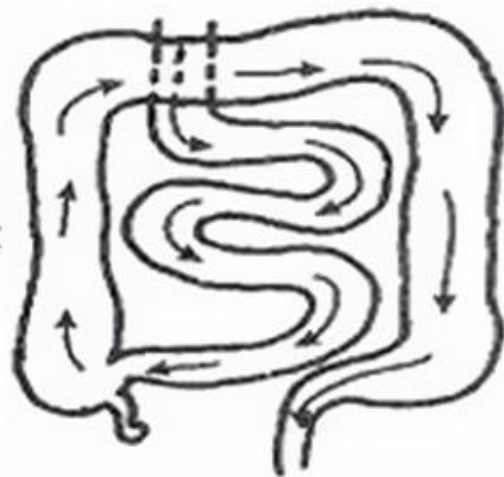

Энтеробиоз қоздырғышының дамуы

- Энтеробиозда қабыну реакцияларын дернәсілдер гиалуронидаза, протеолитикалық ферменттер, лектие тәрізді заттар өндіріп, комплемент жүйесін ынталандырады да, простагландиндердің бөлінуіне әкеледі.
- Энтеробиоз кезінде тағамның қорытылуы мен сіңірілуі бұзылады.
- Балаларда тағамның қорытылуы мен сіңірілуінің бұзылысынан салмақ жоғалту, өсіп, дамуы тежеледі.
- Энтеробиоздың қосымша патогенетикалық механизміне ішектегі құрттардың механикалық қасиеті, салдарынан нүктелі қан құйылулар, эрозияларға, бактериалды және ішек иефекцияларын тудыратын флораның енуіне әкеледі.

Черви созревают в тонкой кишке и в верхних отделах толстой кишки

Паразиты мигрируют в прямую кишку

Миграция личинок в кишечник

Проглатывание яиц остриц

Яйца откладываются в перианальной области

- Аурудың негізгі симптомы, аналық құрттың жұмыртқа салғанда қозғалысы салдарынан пайда болатын перианальды қышу.
- Қышу әдеттегідей түнгі ұйқының алғашқы сағаттарына қатты болады. Бұл кезде құрттар жұмыртқа салады, таңға жуық олар инвазивті кезеңге жетеді.
- Перианальды қышу балаларда ауыр өтеді, емделгеннің өзінде ұзақ уақыт сақталады, себебі ми қыртысында тұрақты ошақтың қозуынан болады.
- Энтеробиоздың жиі кездесетін симптомы – іштегі ауырсыну. Инвазивті науқастарда ол ауыспалы сипатқа ие. Кейде іште өткір ауырсыну пайда болып, хирургиялық көмекке жүгінудің себебі болуы мүмкін. Бұл жағдайда анық бір патологияны табу қиын, ауаның жиналғанын ғана көруге болады.

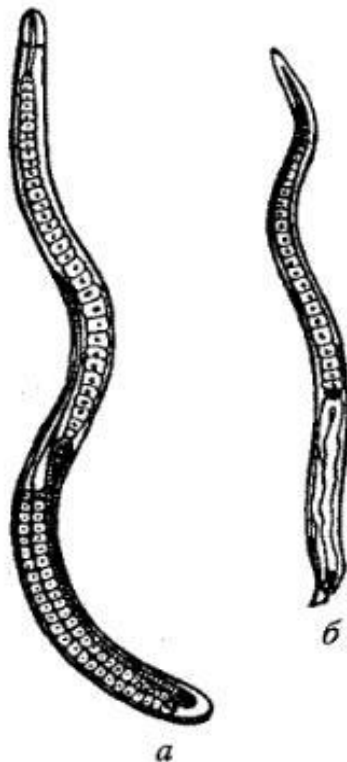
- Көп жағдайда энтеробиоз ағымы ұзақ және қайталамалы болады. Нәтижесінде ішек биоценозы бұзылып, ішек инфекцияларына қарсы тұратын антагонистік қасиетке ие ішек микрофлорасының қызметін төмендетеді.
- Энтеробиозда құрттардың зәр шығару жүйесіне енуі мен бактериалды инфекцияның қосылуынан болатын ең ауыр асқыну вульвовагинит.
- Энтеробиоздың болуы профилактикалық екпелердің тиімділігін төмендетеді.
- Бала организмі гельминтоздар қоздырғышына тексеру керек, себебі қызамық пен сіреспеге қарсы вакцина жасау кезінде иммунитет қалыптасуын қиындатады.
- Аллергиялық аурулары бар балалар энтеробиозбен жиі ауырады.
- Энтеробиоз кезінде балалар қанында магний, мыс және цинк төмендейді. Микроэлементтер жеткіліксіздігі баланың физикалық, психалық дамуына кері әсерін тигізеді.

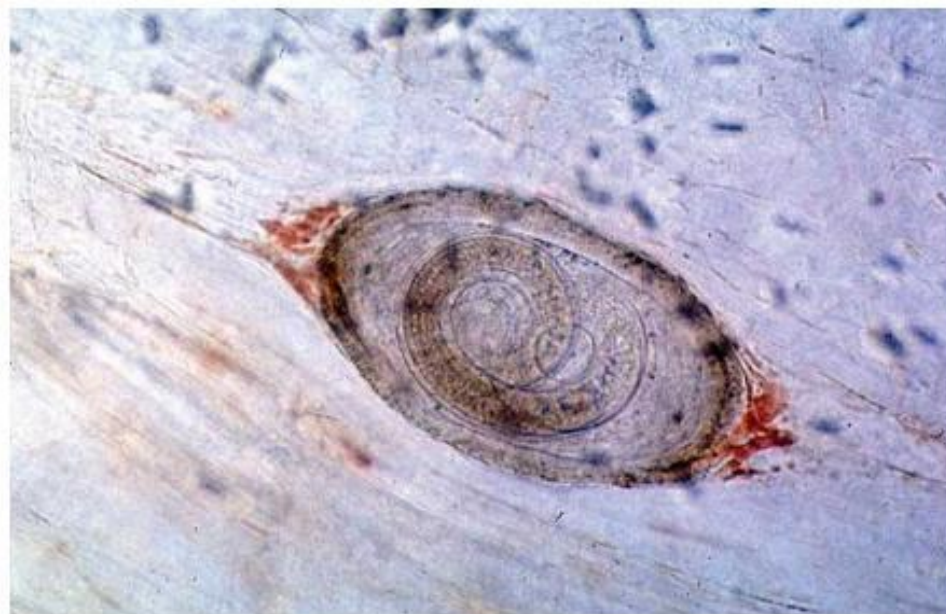
Трихинеллез

- Адам және сүтқоректілердің жедел гельминтозы, медико – сациялыды мағынасы зор, себебі клиникалық көрінісі ауыр, көп жағдайда еңбекке қабілеттілігі бұзылады.
- Инвагиназияға қызба, бұлшықеттегі ауырсыну, бет ісінуі, терілік бөртпелер, эозинофилия, ауыр жағдайда миокард, өкпе, орталық нерв жүйесінің зақымдалуы көрініс береді.
- Трихинеллез қоздырғышы *Trichinella spiralis*.
- Трихинелла-ұсақ, жіп тәріздес гельминттер, көлденең кутикаламен қапталған.
- Дернәсілдері көлденең салалы бұлшықеттерге өтіп, дамиды.

Трихинелла

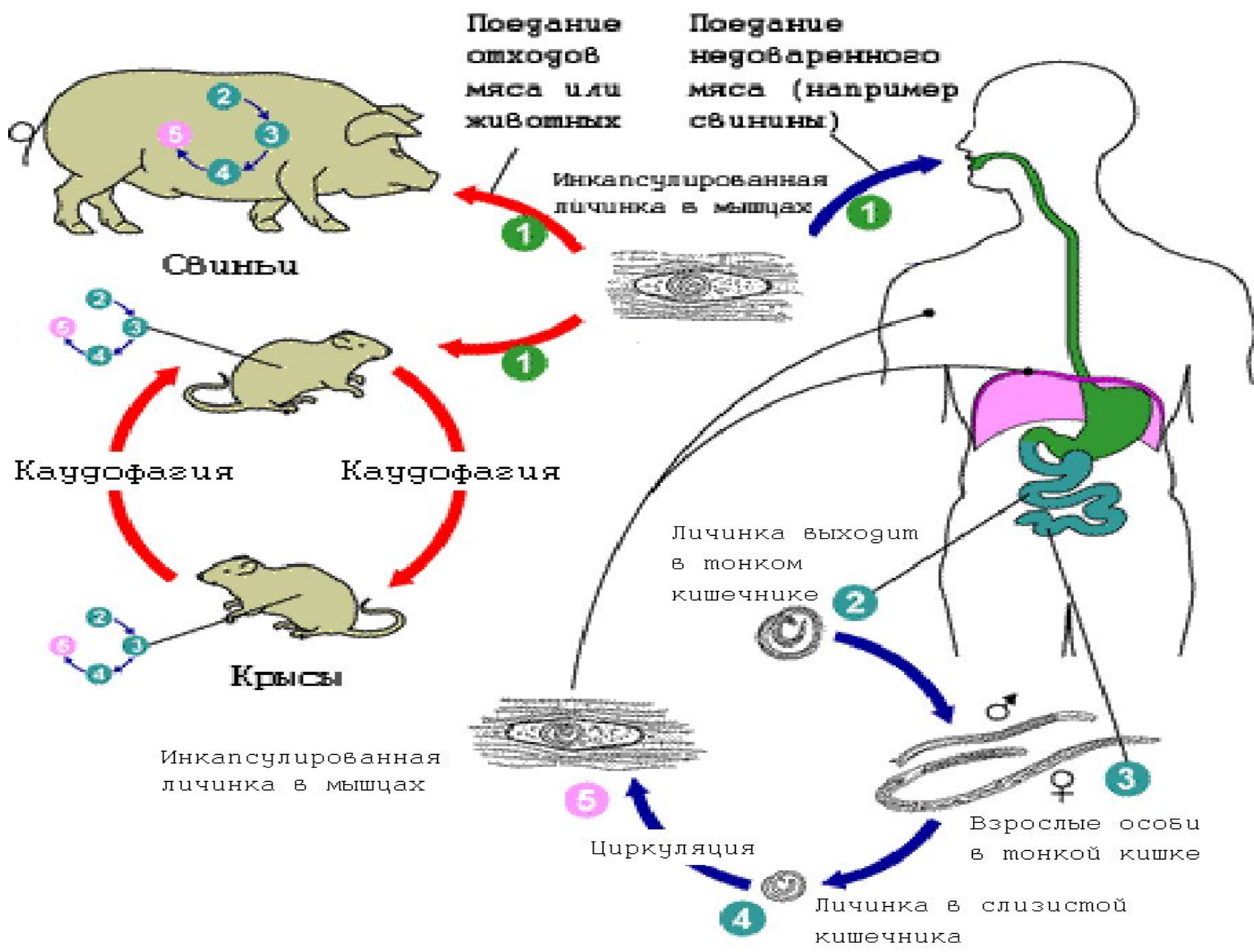

а — самка;
б — самец

**Личинка трихинеллы,
инкапсулированная в мышечном
волокне**

- Трихинеллездың екі ошағы бар: табиғи және синантропты. Табиғи ошақтар пайда болу себебіне қарай біріншілік болып саналады. Синантропты ошақтарда трихинелла үй жануарларында тіршілік етеді.
- Зақымдалу жолы пероральды.
- Адамдардың қабылдаушылығы жоғары.
- Ауру даму үшін 10 -150 г трихинеллезбен зақымдалған етті жеу жеткілікті.
- Зақымдалу трихинеллезбен зақымдалған жануар етін толықтай қайнатпай немесе шикідей пайдалану нәтижесінде дамиды.
- Трихинеллезбен ауру топтық дамиды, яғни санитарлы - ветеринарлы тексеруден өтпеген трихинеллезды жануарлардың етін пайдаланған бір жанұя адамдары немесе бір ұжым топтық түрде зақымдалады.

Трихинеллез симптомдары

- Клиникалық көріністерінде қызба, беттің ісінуі, бұлшықеттің ауырсынуы, терілік бөртпе, жоғары эозинофилия көрініс береді.

- Клиникалық ағымына байланысты:

- ❖ жасырын

- ❖ жеңіл

- ❖ орташа ауырлықта

- ❖ ауыр

- Инвазия периодтары:

- ❖ инкубациялық
- ❖ жедел көрініс сатысы
- ❖ асқыну
- ❖ реконвалисенция және рецидив

- Инкубациялық кезең 10-25 күн.

- Лимфа түйіндердің ұлғаюы жиі балаларда байқалады.
- Трихинеллез езінде басты летальды себеп жедел аллергиялық миокардит болып табылады. Науқастарда кенет жүрек ұстамасы байқалады.

- Басты клиникалық симптомдар:

1. қызба,
2. бұлшықеттің ауырсынуы,
3. қасаң қабақтың ісінуі
4. көздік синдром - хемоз, конъюнктивит, склера инъекциясы, склераға қан кету, көздегі ауырсыну
5. терілік бөртпелер
6. асқазан - ішек бұзылыстары

- Басты лабораториялық-клиникалық көрсеткіштері:

1. Тұрақты эозинофилия(96,6%)
2. Лейкоцитоз (68,1%)
3. Гиперальдолеземия(Ф-1,6)
4. Альдолаза белсенділігінің жоғарлауы(91%)

Трихинеллез емі

- Стационарда
- Қабынуға қарсы стероидты емес дәрілер
- Спецификалық ем - мебендазол 5 мг 1 кг дене салмағына
- Глюкокортикоидтарды спецификалық препараттармен бірге береді
- Массаж
- Гимнастикамен шұғылдану

Алдын алу шаралары

- Тазалық сақтау
- Іш тазартатын дәрілерді ішу
- Үй жануарларын малдәрігерлік тексеруден өткізіп, ауырған малды бөліп алып, дәрі-дәрмекпен емдеу
- Мал қалдықтарын биотермиялық жолмен өңдеу
- Ортаны қоздырғыштардан тазарту

Пайдаланылган әдебиеттер:

1. Учайкин В.Ф-Инфекционные болезни у детей
2. Интернет желісі